Priština, 13. avgusta 2019. godine
Br. Ref.:AGJ 1409/19

PRESUDA

u

slučaju br. KI135/18

Podnosilac

Hava Simnica

Zahtev za ocenu ustavnosti presude Vrhovnog suda Kosova Rev. Nr. 112/2018 od 7. maja 2018. godine

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Gresa Caka-Nimani, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podnela Hava Simnica (u daljem tekstu: podnositeljka zahteva), sa stalnom adresom u selu Prugovac, opština Priština.

Osporena odluka

2. Podnositeljka zahteva osporava ustavnost presude Vrhovnog suda Republike Kosova (u daljem tekstu: Vrhovni sud), Rev. Nr. 112/2018 od 7. maja 2018. godine, koju je primila 12. juna 2018. godine.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar je ocena ustavnosti osporene presude, kojom su, podnositeljka zahteva tvrdi, povređena njena prava zagarantovana članovima 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], 3 i 24 [Jednakost pred Zakonom], 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), kao i članom 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: Konvencija).

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan stavovima 1 i 7, člana 113.7 [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. [Procesiranje podnesaka] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br.03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32. [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik o radu).

Postupak pred Ustavnim sudom

5. Dana 13. avgusta 2018. godine, podnositeljka je podnela zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).

6. Dana 19. septembra 2018. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Safeta Hoxhu za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje sastavljeno od sudija: Selvete Gërxhaliu- Krasniqi (predsedavajuća), Bajram Ljatifi i Radomir Laban.

7. Dana 5. Oktobra 2018. godine, Sud je obavestio podnositeljku zahteva o registraciji zahteva i jedna kopija je prosleđena Vrhovnom Sudu, u skladu sa članom 20.4 Zakona.

8. Dana 19. jula 2019. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo Izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno je preporučilo Sudu da zahtev proglasi prihvatljivim i da oceni sadržaj zahteva

Pregled činjenica

9. Dana 1. marta 2004. godine, suprug podnositeljke zahteva je pronađen mrtav na radnom mestu u Energetskoj Korporaciji Kosova (u daljem tekstu: KEK).

10. Neodređenog datuma, podnositeljka zahteva se obratila upravnim organima KEK-a sa zahtevom da joj se na ime rente prepozna pravo na penziju, zbog gubitka izdržavaoca porodice.

11. Dana 26. maja 2004. godine, KEK je, odlukom nr.114/16, u skladu sa njenim podzakonskim aktima, prepoznao podnositeljki pravo na suplementarnu

penziju, u mesečnom iznosu od 295 €, počev od 1. juna 2004. godine, pa sve do 1. jula 2009. godine. Nakon isteka ovog perioda KEK je prekinuo plaćanje tih 295 €.

12. Dana 18. septembra 2009. godine, podnositeljka zahteva je zajedno sa svojom decom podnela tužbu u Osnovnom sudu u Prištini, preko koje je zatražila plaćanje rente na ime izgubljenog izdržavaoca (hranioca), do postojanja zakonskih uslova koji su određeni zakonima na snazi.

13. Dana 31. januara 2017. godine, Osnovni sud u Pri,tini je presudom C. Nr. 2346/16 odlučio da:

> *I. USVAJA se, kao osnovan, tužbeni zahtev tužilaca Have Simnice, Besmire Simnice i Grese Simnice iz Prištine i OBAVEZUJE se tužena KEK u Prištini da u roku od petnaest dana od prijema ove presude tužiocima u ime rente postignute za vremenski period od 01.10.2009. godine pa do 30.04.2013. godine isplati novčani iznos od 9.924 €. OBAVEZNA je tužena da tužilji Havi Simnici isplati rentu u mesečnom iznosu od 212.20 € od 01.05.2013. godine pa do postojanja zakonskih uslova, tužilji Gresi Simnici za vremenski period od 01.05.2013. godine do 31.08.2014. godine isplati iznos od 212.20 €, sve sa zakonskom kamatom od 01.10.2016. godine pa do konačne isplate.*
>
> *II. OBAVEZNA je tužena da troškove postupka u novčanom iznosu od 1.710.60 € isplati tužiocima u roku od 15 (petnaest) dana od prijema ove presude.*

14. Štaviše, Osnovni sud u Prištini je obrazložio:

> *Ono što je sporno među parničarima je to da li je zahtev za isplatu rente zastareo, (...).*
> *Sud je uzeo u obzir navode tužene u pogledu zastarevanja zahteva za naknadu materijalne štete u vidu rente i zbog toga se pozvao na nespornu činjenicu da su tužioci odlukom tužene ostvarili mesečni iznos od 295 evra za vremenski period od pet godina i to do kraja juna 2009. godine. Uzimajući u obzir da je isplata prekinuta od jula 2009. godine, zbog toga su tužioci u septembru 2009. godine, znači dva meseca nakon prekida isplate, pokrenuli parnični postupak – iz te činjenice proizilazi da je tužbeni zahtev u smislu člana 376. Zakona o obligacionim odnosima (ZOO) blagovremen.*

15. KEK je, protiv presude od 31. januara 2017. godine, Osnovnog suda u Prištini, iskoristio pravo na žalbu pred Apelacionim sudom, navodeći nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primenu materijalnog prava.

16. Dana 14. decembra 2017. godine, Apelacioni sud je presudom AC. Nr. 1802/2017, odbio kao neosnovanu žalbu KEK-a, prihvatajući u potpunosti utvrđeno činjenično stanje i pravni stav prvostepenog suda kao pravilan i zakonit. Između ostalog, u presudi se navodi:

„Prvostepeni sud je utvrdio da je mesečna isplata prekinuta od jula 2009. godine i zbog toga su tužioci u septembru 2009. godine, dva meseca nakon prekida isplate, pokrenuli parnični postupak; na osnovu ove činjenice, prema oceni prvostepenog suda proizilazi da je tužbeni zahtev u smislu člana 376. Zakona o obligacionim odnosima blagovremen"
[...]
„Veće ocenjuje da nisu održivi žalbeni navodi koje je podnela tužena u žalbi u vezi sa zastarevanjem. Veće utvrđuje da je pravo izdržavanja u slučaju gubitka člana porodice koji ih je izdržavao pravo propisano zakonom na osnovu člana 373, stav 3 ZOO-a i to pravo ne može da zastareva".

17. Dana 4. Septembra 2017. godine, KEK je, protiv presude Apelacionog suda od 14. decembra 2017. godine, podneo zahtev za reviziju pred Vrhovnim sudom, sa navodima da je pogrešno primenjeno materijalno pravo.

18. Dana 14. decembra 2017. godine, Vrhovni sud je, presudom Rev. br. 112/2018, usvojio zahtev za reviziju podnet od strane KEK-a, uz obrazloženje:

„...Vrhovni sud Kosova je utvrdio da su nižestepeni sudovi na osnovu pravilno i potpuno utvrđenog činjeničnog stanja, pogrešno primenili materijalno stanje, kada su utvrdili da je tužbeni zahtev tužilaca osnovan i kao takvog, usvojili, zbog čega je trebalo da se usvoji revizija tužene, kao osnovana, preinače presude oba suda i odbije tužbeni zahtev tužilaca.
[...]
„Prema oceni ovog suda, tužbeni zahtev tužilaca je zastareo na osnovu člana 376. ZOO-a, stoga, osporavanje zastarevanja tužene u ovom sporu treba da se oceni na osnovu člana 376. ZOO-a, pošto se bavimo potraživanjem za materijalnu novčanu naknadu u ime izgubljenog izdržavanja - rente i u ovoj situaciji, nema mesta za primenu člana 373, stav 3 ZOO-a, kako to su pogrešno ocenili oba suda".

Navodi podnositeljke zahteva

19. Podnositeljka navodi da joj je Vrhovni sud povredio njeno pravo na jednakost pred zakonom i pravo na pravično suđenje, odlučujući u suprotnosti sa njegovom sudskom praksom u potpuno identičnim okolnostima, jer:

„Vrhovni sud je... usvajanjem revizije, preinačavanjem odluka nižestepenih sudova i odbijanjem, kao neosnovanim, tužbene zahteve tužilaca, postupao i u suprotnosti sa svojom sudskom praksom, jer je...za iste okolnosti, gotovo iste okolnosti, u našem slučaju odlučio sasvim drugačije i dao potpuno drugačije razloge i na taj način nam je povredio prava garantovana Ustavom, jer nas je postavio u nejednak položaj sa drugim građanima za zahteve...koji su bili potpuno identični sa našim slučajem"

20. Nakon toga, podnositeljka zahteva navodi:

„Smatramo da je ova odluka u našem slučaju proizvoljna i očekujemo da će Ustavni sud ukloniti navedene povrede i proizvoljnost, jer se ovakvim odlukama krši načelo pravne sigurnosti ... a prema Ustavu i Zakonu o

sudovima sudska praksa treba da bude jedinstvena; međutim, Vrhovni sud nije jedinstven u donošenju odluka i nije jedinstven ni u svojim većima, jer, ima članova koji su učestvovali u većima gde su za istu stvar odlučili drugačije u različitim odlukama"

21. Kao podršku svojim navodima, podnositeljka zahteva je svojem zahtevu pridružila i presude Vrhovnog suda, Rev. Nr. 55/2010 od 18. marta 2012. godine i Rev. Nr. 349/2016 od 11. januara 2017. godine, i smatra da se po njenom predmetu treba odlučiti slično kao što je to odlučeno ovim presudama.

22. Na kraju, podnositeljka zahteva traži od Suda da proglasi zahtev prihvatljivim; da sud utvrdi povredu njenih prava zagarantovanih Ustavom; da proglasi nevažećom osporenu presudu Vrhovnog suda i da se ostavi na snagu Presuda Osnovnog suda u prištini i presuda Apelacionog suda kao već presuđena stvar *res judicata*.

Važeći zakon

Zakon o Obligacionim Odnosima, Službeni list SFRJ od 30. marta 1978. godine

Naknada u obliku novčane rente
Član 188

(1) U slučaju smrti, telesne povrede ili oštećenja zdravlja, naknada se određuje po pravilu, u obliku novčane rente, doživotno ili za određeno vreme.

Pravo lica koje je poginuli izdržavao
Član 194

(1) Lice koje je poginuli izdržavao ili redovno pomagao, kao i ono koje je po zakonu imalo pravo zahtevati izdržavanje od poginulog, ima pravo na naknadu štete koju trpi gubitkom izdržavanja, odnosno pomaganja.
(2) Ova šteta naknađuje se plaćanjem novčane rente, čiji se iznos odmerava s obzirom na sve okolnosti slučaja, a koji ne može biti veći od onoga što bi oštećenik dobijao od poginulog da je ostao u životu.

Zastarelost samog prava
Član 373

(1) Samo pravo iz koga proističu povremena potraživanja zastareva za pet godina, računajući od dospelosti najstarijeg neispunjenog potraživanja posle koga dužnik nije vršio davanja.
(2) Kad zastari pravo iz koga proističu povremena potraživanja, poverilac gubi pravo ne samo da zahteva buduća povremena davanja, nego i povremena davanja koja su dospela pre ove zastarelosti.

(3) Ne može zastariti pravo na izdržavanje određeno zakonom.

Potraživanje naknade štete
Član 376

(1) Potraživanje naknade prouzrokovane štete zastareva za tri godine od kad je oštećenik doznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo.
U svakom slučaju ovo potraživanje zastareva za pet godina od kad je šteta nastala.
(2) Potraživanje naknade štete nastale povredom ugovorne obaveze zastareva za vreme određeno za zastarelost te obaveze.

Prihvatljivost zahteva

23. Sud prvo ispituje da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti, koji su utvrđeni Ustavom, propisani Zakonom i dalje predviđeni Poslovnikom o radu.

24. U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava koji propisuju:

„1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom."

[...]

25. Sud u nastavku ispituje da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti, kao što je propisano u Zakonu. U tom smislu, Sud se poziva na članove 47 [Individualni zahtevi], 48. [Tačnost podneska] i 49. [Rokovi] Zakona, koji propisuju:

Član 47
[Individualni zahtevi]

1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva.

Član 48.
[Tačnost podneska]

"Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređenaikoji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori."

Član 49.
[Rokovi]

„Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku... ."

26. Što se tiče ispunjenja gore navedenih uslova, Sud utvrđuje da je podnositeljka zahteva ovlašćena strana; da je iscrpela sve dostupne pravne lekove; naglasila je akt javnih vlasti, čiju ustavnost osporava pred sudom i zahtev je predala na vreme.

27. Pored toga, Sud razmatra da li zahtev ispunjava uslove prihvatljivosti određene pravilom 39 (1) (d) i 39 (2) Poslovnika, koji propisuje:

Pravilo 39.
[Kriterijum o prihvatljivosti]

(1) Sud može smatrati zahtev prihvatljivim:
[...]

(d) ako zahtev tačno razjašnjava i, adekvatno iznosi činjenice i navode da su prava ili odredbe ustava povređene

"(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju."

28. Pošto zahtev podnositeljke zahteva ispunjava sve proceduralne uslove, i na osnovu činjenice da zahtev nije očigledno neosnovan, u smislu pravila 39 (2), Sud odlučuje da je zahtev prihvatljiv za razmatranje merituma zahteva.

Meritum zahteva

29. Sud, pre nego što oceni navode podnositeljke zahteva, ponavlja da u skladu sa članom 53 [Tumačenje Odredbi Ljudskih Prava] Ustava: *"Osnovna prava i slobode zagarantovana ovim Ustavom se tumače u saglasnosti sa sudkom odlukom Evropskog suda za ljudska prava".*

30. Sud podseća da podnositeljka zahteva navodi da je osporenom presudom Vrhovnog suda Rev. Nr. 112/2017, od 7. maja 2018. godine, došlo do povreda njenih ustavnih prava zagarantovanih članom 3 i 24 [Jednakost pred Zakonom], članom 31 [Pravo na Pravično i Nepristrasno Suđenje] Ustava, I članom 6 [Pravo na pravično suđenje] Konvencije

31. Sud primećuje da podnositeljka zahteva u suštini navodi da je Vrhovni Sud, u njenom slučaju odlučio u suprotnosti sa svojom sudskom praksom, navodeći skroz drugačije obrazloženje, a u v ezi sa istim pitanjem.

32. U tom kontekstu, Sud će oceniti navode podnositeljke na osnovu člana 31 Ustava, a u svetlu tumačenja člana 6 Konvencije, zato što je pitanje izmene pravnih stavova (divergencija) od strane redovnih sudova za ista pitanja, kao i

obaveza donošenja obrazloženih i razumnih odluka, zagarantovano gore navedenim odredbama.

Opšti principi u vezi sa pravom na obrazloženu odluku, kao što je to razvijeno u sudskoj praksi ESLjP-a

33. Sud, pre svega, podseća da garancije koje su sadržane u članu 6 stav 1 EKLjP-a uključuju i dužnost sudova da urade obrazloženje svojih odluka. Obrazložena sudska odluka govori stranama da je njihovo pitanje zaista razmotreno (vidi Presudu ESLjP-a *H. protiv Belgije,* zahtev 8950/80, stav 53, od 30. novembra 1987. godine).

34. Sud takođe navodi da shodno praksi ESLjP, član 6. stav 1. obvezuje sudove da obrazlože svoje odluke, međutim to se ne može tumačiti na takav način da se od sudova zahteva detaljan odgovor na svaku tvrdnju (vidi: slučajeve ESLjP *Van de Hurk protiv Holandije,* presuda od 19. aprila 1994. godine.; *Garcia Ruiz protiv Španije,* aplikacija br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. stav 26.; *Jahnke i Lenoble protiv Francuske,* [VV], stav 81.).

35. S tim u vezi ESLjP dodaje, da domaći sud ima određenu slobodu procene pri odabiru tvrdnji i dopuštanja dokaza, međutim on isto tako ima i obavezu da opravda svoje postupke davanjem obrazloženja za svoje odluke (vidi presudu ESLjP *Suominen protiv Finske,* aplikacija 37801/97, od 1. jula. 2003 godine, stav 36.).

36. Takođe Sud navodi da se shodno praksi ESLjP-a, prilikom ispitivanja da Ii obrazloženje sudske odluke zadovoljava standarde prava na pravično suđenje, trebaju se uzeti u obzir okolnosti konkretnog slučaja. Sudska odluka ne sme biti bez ikakvog obrazloženja, niti obrazloženje ne sme biti nejasno. To naročito vazi za obrazloženje odluke suda koji odlučuje po pravnom leku u kojoj su promenjena pravna stajališta izneta u odluci nižeg suda (vidi: slučaj ESLjP-a *Van de Hurk protiv Holandije,* presuda od 19. aprila 1994. godine, stav 61).

37. Sud želi da navede da pojam poštenog suđenja, shodno praksi ESLjP-a, takođe zahteva da se nacionalni sud koji je za svoje odluke dao oskudne razloge, zaista dotakao bitnih pitanja u okviru svoje nadležnosti, te da nije jednostavno i bez dodatnog truda prihvatio zaključke do kojih je došao niži sud. Taj zahtev je još važniji u slučaju kad stranka u sporu nije imala mogućnost da izloži svoj predmet usmenim putem u domaćem postupku. (vidi presudu ESLjP-a *Helle protiv Finske,* aplikacija 157/1996/776/977, od 19. decembra 1997 godine, stav 60.).

38. Pored toga Sud se poziva i na svoju sudsku praksu gde utvrđuje da obrazloženje odluke treba da nave de odnos između nalaza merituma i odražavanja kada se razmatra predloženi dokaz, s jedne strane, i pravne zaključke suda, s druge strane. Presuda suda će povrediti ustavni princip zabrane proizvoljnosti u odlučivanju ako dato obrazloženje ne sadrži utvrđene činjenice, zakonske odredbe i logičan odnos medu njima (Ustavni sud, slučajevi: br. KI72/12, *Veton Berisha i Ilfete Haziri,* presuda od 17. decembra 2012. godine, stav 61; br. KI135/14, *IKK Classic,* presuda od 9. februara 2016. godine, stav 58, i KI 96/16 *IKK Classic* presuda od 8. decembra 2017. godine).

Primena navedenih principa o pravu na obrazloženu odluku na ovaj slučaj

39. Sud primećuje da je podnositeljka zahteva, a da bi podržala svoje navode, zahtevu pridružila dve Presude Vrhovnog Suda, da bi posledočila da je potonji u njenom slučaju dao obrazloženje koje je u potpunosti suprotno za potpuno identična pitanja.

40. U tom pravcu, Sud će izvršiti jednu uporednu analizu da bi video sličnosti u vezi sa činejničnim i pravnim okolnostima kao i razlike u obrazloženju između slučaja podnositeljke zahteva i podnositeljki A i B.

41. Što se tiče podnositeljke (A), Sud primećuje da je Vrhovni Sud u Presudi Rev. nr. 55/2010, od 18. marta 2013. godine, u vezi sa zastarelošću predmeta traženog u tužbi, obrazložio: *"Navodi u reviziji tužene o zastarelosti zahteva tužiteljke za isplatu rente iz člana 376 ZOO-a su neosnovani jer presude nižestepenih sudova u ovom pravcu sadrže dovoljno razloga koje prihvata I ovaj sud". (...) I ovaj sud ocenjuje da su nižestepenih sudovi na pravilan način primenili materijalno pravo, odnosno odredbe člana 195 stav 1 i stav 2 ZOO-a. Na osnovu odredbi člana 188 stav 1 ZOO-a, predviđa se da u slučaju smrti, telesne povrede ili oštećenja zdravlja, naknada se određuje po pravilu, u obliku novčane rente, doživotno ili za određeno vreme. U ovom konkretnom slučaju tužena je obavezna da isplati tužiteljki rentu od 70% od plate pokojnog sve do dana penzionisanja (13. 08. 2012. godine) koju bi primao pokojni da je živ,..."*

42. Što se tiče podnositeljke (B), Sud primećuje da je Vrhovni Sud u Presudi Rev. nr. 349/2012, od 11. januara 2017. godine, u vezi sa zastarelošću predmeta traženog u tužbi, obrazložio: *"Kao i drugostepeni Sud i ovaj Sud je mišljenja da tužiteljki pripada parvo na održavanje (stav. 1) zbog toga što je odlukom tužene u vezi sa prijavom za penziju sab r. 01/10 od 05.01.2005. godine, njoj priznato pravo na penziju u vrednosti od 295 €, a na ime smrti njenog supruga M. T. koji je tokom rada kod tužene izgubio život na radnom mestu dana 18.11.2004. godine. Tužiteljka je od 01.01.2005. godine, pa sve do 01.02.2010. godine, redovno primala platu, dok, nakon ovog datuma, tužiteljka je ostala bez ikakvih sredstava za izdržavanje. (...). Vrhovni Sud ceni kao neprihvatljive navode u reviziji tužene, da je tužbeni zahtev tužiteljke zastareo a ovo zbog toga što pravo koje pripada tužiteljki ne zastareva u smislu člana 373 stav 3 ZOO-a, kao što su to pravilno ocenila oba suda".*

43. Što se tiče podnositeljke zahteva, Sud primećuje da je Vrhovni Sud, u osporenoj presudi Rev. nr. 112/2018, a u vezi sa zastarelošću predmeta traženog u tužbi, obrazložio: *"Prema oceni ovog suda, tužbeni zahtev tužilaca je zastareo na osnovu člana 376. ZOO-a, stoga, osporavanje zastarevanja tužene u ovom sporu treba da se oceni na osnovu člana 376. ZOO-a, pošto se bavimo potraživanjem za materijalnu novčanu naknadu na ime izgubljenog izdržavanja – rente i u ovoj situaciji, nema mesta za primenu člana 373, stav 3 ZOO-a, kako su to pogrešno procenili oba suda".*

44. Na osnovu gore navedene analize, Sud primećuje da: 1) u sva tri slučaja, supružnici tužiteljki su izgubili živote na radnom mestu u KEK, gde je nakon njihove smrti, između tužiteljki i KEK-a sklopljen sporazum o realizaciji suplementarne penzije od 295 evra; 2) nakon isteka sporazuma, sve tri podnositeljke (1 do 3 meseca) kasnije su podnele tužbu pred prvostepenim sudom i tužena strana je u sva tri slučaja bila KEK; 3) u sva tri slučaja, stvar koja je bila zatražena u tužbi je bio zahtev za realizacije mesečne rente koja je zatražena na ime izgubljenog izdržavanja, a zbog gubitka jedinog izdržavaoca u porodici; 4) u sva tri slučaja, zakon koji se primenjivao u vreme kada su tužbe podnete (2006-2009) je bio Zakon o Obligacionim Odnosima SFRJ iz 1978. godine; 5) u slučajevima podnositeljki A i B dve sudske instance, uključujući i Vrhovni sud, su odobrili njihove tužbe i zaključili su da pravo rente koje je zatraženo u tužbi na ime izgubljenog izdržavaoca, po odredbama ZOO-a, ne može zastareti.

45. Na osnovu gore navedenog, Sud primećuje da: kako po vremenu kada su podnete žalbe (istek sporazuma sa KEK-om), tako i po predmetu zatraženom u tužbi (realizacija rente na ime izgubljenog izdržavaoca), i takođe po zakonu koji se primenjivao (ZOO iz 1978. godine), Vrhovni sud je, u slučaju podnositeljke zahteva, odlučio davajući jedno obrazloženje koje je u potpunosti durugačije sa ustaljenom praksom tog suda. U ovom slučaju, vredi da se naglasi da su zaključci prvostepenih i drugostepenih sudova, u sva tri slučajeva bili ujedinjeni i u liniji sa njihovom ranijom sudksom praksom, ali takođe i u liniji sa sudskom praksom samog Vrhovnog Suda, kao u slučajevima podnositeljki (A) i (B), gde je potonji zaključio da parvo rente koja se traži tužbom na ime izgubljenog izdržavaoca, u smislu člana 373, stave 3 ZOO-a, ne može zastareti.

46. Međutim, Vrhovni Sud je u slučaju podnositeljke zahteva, za razliku od obrazloženja koje je dao u svojim ranijim presudama (predmeti podnositeljki A i B), preinačio presude nižestepenih sudova, zauzimajući jedan suprotan pravni stav, kako sa tim sudovima tako i sa svojom ranijom praksom, u vezi sa zastarelošću tužbe, zaključujući da: *"... tužbeni zahtev podnositeljke na osnovu člana 376 ZOO-a je zastareo, ... i u ovoj situaciji nema mesta za primenu člana 373, stav 3 ZOO-a, kako su to pogrešno ocenili oba suda"*.

47. Štaviše, Sud primećuje da je obrazloženje Vrhovnog Suda, u predmetima podnositeljki (A) i (B), zasnovano na potpuno istim činjeničnim i pravnim okolnostima, bilo u liniji sa presudama nižestepenih sudova, koje su dobile svoju pravosnažnost, nakon što su potvrđene od strane Vrhovnog Suda, zaključujući da: "pravo na rentu koje se traži od strane tužiteljki, na ime izgubljenog izdržavanja ne može zastariti, jer je to zagarantovano u članu 373, stav (3) ZOO-a, koji određuje da: *"3) Ne može zastariti pravo na izdržavanje određeno zakonom"*, obrazlažući i dalje svoj stav u vezi sa zastarelošću ovog prava i u vezi sa članom 188 i članom 194, stav 1 i 2 ZOO-a. (vidi iznad sadržaj članova 188 i 194 ZOO-a).

48. U vezi sa tim, Sud ne smatra spornim pravo Vrhovnog Suda na tumačenje zakona koji se primenjuje u ovom konkretnom predmetu, jer je to u nadležnosti istog kao Suda. Ipak, ono što Vrhovni Sud nije uspeo da objasni je upravo odnos između predstavljenih činjenica i primenu zakona na snazi na koji se sud pozvao, odnosno na kakav način oni dolaze u korelaciji jedna sa

drugom i kako su iste uticale na zaključak Vrhovnog Suda da izmeni presude nižestepenih sudova i da takođe promeni svoj pravni stav, u vezi sa zastarelošću predmeta koji se traži u tužbi, odnosno zahteva za realizaciju mesečne rente, na ime izgubljenog izdržavaoca.

49. U vezi sa ovakvim stavom Vrhovnog suda, Sud ponavlja, da je ESLjP u presudi *Hadjianastassiou protiv Grčke*, u stavu 33, zauzeo stav da nacionalni sud mora "*da objasni dovoljno jasno na kojim pravnim osnovama bazira svoju odluku*" odnosno da stranka ima pravo da bude upoznata s razlozima sudske odluke.

50. S tim u vezi, uzimajući u obzir prethodni stav ESLjP-a, Sudu ostaje nejasna činjenica zašto je Vrhovni Sud, izmenu presuda nižestepenih sudova zasnovao na navodima KEK-a, u vezi sa zastarelošću tužbe, a ne na svojoj ranijoj praksi, imajući u obzir da je predmet podnositeljke zahteva bio potpunosti isti u činjeničnim i pranim okolnostima, kao i kod podnositeljki A i B.

51. Stoga, na osnovu navedenog iznad, Sud smatra da u osporenoj presudi, Vrhovni Sud nije pružio ubedljive razloge i nije dovoljno razjasnio razlog zbog kojeg je odustao od svoje ranije prakse, odnosno činjenice preinačenja presuda nižestepenih sudova i svog pravnog stave. (vidi: *mutatis mutandis*, slučaj ESLjP-a, *Van de Hurk protiv Holandije*, presuda od 19. aprila 1994. godine, stav 61).

52. U ovom konkretnom predmetu, Sud primećuje da odustajanje od ustanovljene sudske prakse nije urađeno kad rezultat reformi ili evolucije sudske prakse za bolju administraciju pravosuđa, kako je to zatraženo u članu 6 EKLjP-a. (*vidi:, za više, Ustavni Sud, predmet KI87/18, sa podnosiocem IF Skadeforsikring, presuda od 27. februara 2019. godine).*

53. Zbog ovih razloga, Sud smatra da Vrhovni sud, u predmetu podnositeljke zahteva nije ispunio svoje obaveze, na osnovu člana 6.1 EKLjP-a, u vezi sa obrazloženom i razumnom odlukom, kada je zaključio da se zahtev podnositeljke treba odbiti kao neosnovan zbog zastarelosti a na osnovu važećeg zakona, dok je u ranijim slučajevima već dao to pravo podnositeljkama A i B, za traženje isplate mesečne rente na ime izgubljenog izdržavaoca.

54. S tim u vezi, Sud ponavlja da tretiranje podnesaka na pravilan način od strane suda, tokom parničnog postupka, je od suštinskog značaja za pravičnost parničnog postupka. Tokom razmatranja nekog predmeta, dužnost suda je da na efikasan način razmotri osnove, argumente i dokaze koji su podneti od strana. Neuspeh suda da na pravilan način razmotri specifične, odgovarajuće I važne argumente se od strane ESLjP-a uvek smatrao kao povreda člana 6.1 Konvencije.

55. Sud podseća da je obrazloženje presude jedan od glavnih delova pravilnog suđenja i esencijalno je za deljenje pravde i najbolji je pokazatelj koji potvrđuje da sudovi imaju osnova za navode u svojim odlukama. Funkcija jedne obrazložene odluke je da pokaže stranama dasu one saslušane. Sa druge strane, samo davanjem jedne obrazložene odluke se može realizovati javna kontrola administracije pravosuđa (vidi, *Tatishvili protiv Rusije, Presuda ESLjP-a od 9. jula 2007. godine, stav 58, i predmet Hirvisaari protiv Finske, sa*

odgovarajućim izmenama, stav 30, presuda ESLjP-a od 27. septembra 2001. godine).

Zaključak

56. U zaključku, Sud nalazi da presuda Rev. br. 112/2018 Vrhovnoga suda od 07. Maja 2018. godine, kojom je odbijena revizija podnositeljke zahteva, nije ispoštovala ustavni standard obrazlaganja sudske odluke.

57. Shodno tome, sud utvrđuje da postoji povreda člana 31. Ustava [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i člana 6.1. Konvencije [Pravo na pravično suđenje].

IZ TIH RAZLOGA

Sud, u skladu sa članom 113 (7) Ustava, članom 20 Zakona, pravilom 59 (1) Poslovnika o radu, na sednici održanoj 19. jula 2019. godine, jednoglasno:

ODLUČUJE

I. DA PROGLASI zahtev prihvatljivim;

II. DA UTVRDI povredu člana 31.1 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava, a u vezi sa članom 6.1 [Pravo na pravično suđenje] EKLjP-a;

III. DA PROGLASI ništavnom Presudu Vrhovnog suda Kosova, Rev. nr. 112/2018, od 7. maja 2013. godine, i VRATI istu na ponovno odlučivanje, u skladu sa presudom Suda;

IV. DA OSTANE posvećen pitanju, u očekivanju izvršenja ovog naloga;

V. NALAŽE da se Presuda suda KI135/18 dostavi stranama i u skladu sa članom 20.4 Zakona, objavi u Službenom Listu;

VI. Ova odluka stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac **Predsednica Ustavnog Suda**

Safet Hoxha Arta Rama-Hajrizi